

KAPITOLY Z DĚJIN GEOGRAFICKÝCH OBJEVŮ

ZEMĚPISNÉ OBJEVY – nástin podle chronologického hlediska

(objevitelé, mořeplavci, cestovatelé, polární badatelé, horolezci aj.)

Jiří Mihola

STAROVĚK

Egypt'ané za královny Hatšepsovet: 1500 (1492) př.n.l. – plavba přes Rudé moře do země *Pwénet* (Punt) – východní Afrika, Somálský pol – Adenský záliv

Féničané – Hannón: 500 let př.n.l. plul z Kartága do Z. Afriky (Guinejský záliv)

Alexandr Makedonský (356-323 př.n.l.) V rámci válečných tažení se dostal z Řecka do Persie, sev. Indie, v Mezopotámie, zakládal města **Alexandrie**, zemřel v Babylónu.

Pýtheás z Messálie (=Marseille, řecký mořeplavec a geograf): 330 př.n.l. – cesta do severního Atlantiku, uviděl bílé útesy *Albionu*, dále popsán ostrov *Thule*, kde slunce nezapadá (snad Faerské ostrovy, Norsko, Island?)

Čang – Čchien (Čína) posel vypravený císařem dynastie Chan: 138- 116 př.n.l. – cesta na Z. do *Baktrie* (záp. od Taklamakanu), hledá spojence proti Hunům (chytli ho a drželi v zajetí při cestě tam i zpět celkem 20. let.,

dále **Fa-Sien (399-414 n.l., Süan-Cang (629-645 n.l.)** –sepsal dílo *Zápisky o západních zemích* – oficiální vylíčení svého putování (delší než Bible), vydán z podnětu císařské vlády před 17. st.. Dovezl i náboženské rukopisy.

Hedvábná cesta – ústřední nervová soustava veškerého pozemního průzkumu Asie v období před rokem 1500, vedle také přes poušť Taklamakan, o níž se jeden z čínských historiků zmiňuje, že “*se cestovatelé nemohou dát vést ničím jiným, než kostmi lidí a zvířat a velbloudím trusem.*”

Starověké geografické poznání vyvrcholilo v díle Claudia Ptolemaia (mezi roky 127-150 působil v alexandrijské knihovně. Je autorem monumentálního díla starověké astronomie –

Almagest, základní příručka k pohybu nebeských těles, poté začal psát Návod k zeměpisu. Hlavní úmysl – nakreslit co nejpřesnější a nejucelenejší mapu světa. Dílo sice monumentální, ale scházelo přesné měření. Zem. Šírka se dala určovat jen přibližně, zem. Délka vůbec ne. Na základě těchto nepřesností později Kolumbus špatně odhadoval, že Asie leží velice blízko na západ od Evropy. Indický oceán je tam zachycen nepřesně jako jezero, jež z jihu obklopuje souš – Terra australis incognita – na mapách až do 16. St.

Římané – o čem řekové věděli, tam Římané při svých expanzích dorazili (Evropa, Afrika, Přední východ)

STŘEDOVĚK

Vikingové – ”muži zálivů”, **Normané** – ”seveřané” – objev Ameriky

Eirik Torvaldsson, zvaný Rudý (950-1010) – norský velitel na Islandu objevil kolem roku 980 Grónsko – zřejmě jih (*Grünland* – zelená země), tehdy mírné klima – dle meeorologů ”malé klimatické optimum” mezi 1000-1200, dalo se pěstovat zelí a obilí několik měsíců v roce

Leif Eiriksson (syn E. Rudého) doplul kolem r. 1000 do sev. Ameriky – *Helluland* (země plochých kamenů – snad Baffinův o.), *Markland* (země lesů – zřejmě Labrador), *Vinland* (země vína – rostlo tam divoké víno, snad N. Founland). Lodě efektivní konstrukce – válečné veslice, tzv. Halfskip – poloviční loď, měla hlubší ponor – odolával větrům, v roce 1893 z bergenu vyplula replika a newfoulandu dosáhla za 28 dní.

Marco Polo – (1254-1324, Benátčan): V letech 1271-1295 cesta na daleký východ do Číny, ovládané Mongoly, zůstal na dvoře chána Kublaje, ve městě *Chánbaliku* (Peking), zmínka o Japonsku (*Zipango*), předtím už v Číně jeho otec Niccolo a strýc Maffeo. V knize *Marca Pola Milion*, kterou diktoval v janovském vězení (ve válce proti Janovu byl zajat a vězněn) fr. spoluvězni Rusticellimu je zřejmě lecos přibarveno. Nicméně zachycuje např. dovoz koření z Asie – pepř, skořice, hřebíček a důležité obchodní stezky.

Již předtím však evropské znalosti o mongolské kultuře rozhojnili cestovatelé Giovanni del Carpini (1245-47) či Willem de Rubruquis (1253-1255) – oba se dostali až do Mongolska – město Karakorum.

Hlavní obchodní stezky:

Hedvábná spojovala Východní Čínu, oblast kolem Chuang-Che, Aral, Kaspické j., dále Bagdád a Levant nebo Moskvu a Novgorod

Koření putovalo hlavně po trase Moluky – Indie – Aden – Káhira – Benátky

Zlato a sůl – ze s. Afriky, Sahary do Evropy

Ve stínu Marca Pola zůstali další cestovatelé, legáti, obchodníci, poutníci jako např. G. **Marignola** (po návratu z Dálného východu dvořan na dvoře Karla IV., N. **Conti** aj.

Arabové

Ibn Battuta z Tangeru (1304-1378, Arab, vzdělaný právník, zvaný Marco Polo arabského světa): Od r. 1325 do pol. 14. st. procestoval 100 000 km, poznatky zachytil v knize *Cesty*. Popis S. Afriky, Arábie – Mekka (svatyně Kaaba), viděl také maják na ostrově Faru, Mezopotámii, Persii, po moři se dostal až do Indie a Jihočínského moře. Po návratu do Tangeru cesty přes Saharu na jih do Timbuktu.

Afanasij Nikitin (ruský kupec, 15. st, +1472.): cesty po Volze ze severu k jihu, oblast Kasp. Jezera, dále na Krym, Černé moře, do Persie, Indie atd. Cestování zachytil ve svém deníku pod názvem *Putování přes tři moře*.

VĚK OBJEVŮ:

Zahájilo Portugalsko

Diogo Cáo (Djogu kaun)(1440-1486, Portugalec): Při plavbě v letech 1485-6 dosáhl *Cape Cross* v jižní Africe (dnešní Namibie). Na dosažených místech vztyčovány tzv. padráa, kamené kříže s port. znakem.

Kryštof Kolumbus (1451-1506, Janovan ve španělských službách): 4 cesty, při první (1492-93) dosažena Karibská oblast – San Salvador (Spasitel), Haiti (Hispaniola = Malé Španělsko) ztroskotala S. Maria, zpět jen 2 lodě. 1496 se vylodil ve Venezuele a stanul jako první Evropan v Latinské Americe.

John Cabot (1450-1499, Janovan v anlických službách - **Cabotova úžina**): Roku 1497 plul k Novému Founlandu a zpět. Domníval se, že našel zemi Velkého chána (Čínu). V jeho snahách pokračoval syn Sebastian Cabot.

Vasco de Gama (1460-1524, Portugalec) – v květnu 1498 jako první Evropan dosáhl po moři (kolem Afriky – Mysu Dobré naděje) Indie. Plul na lodi Sao Gabriel, další loď sao Rafael

(vedl jeho bratr), Berrio a ještě pomocná čtvrtá loď. Ze 160-členné posádky se vrátilo jen 55, ale návrat byl triumfální.. De Gama byl povýšen na hraběte. Do Indie podniknul ještě další 2 cesty, ale při třetí návštěvě již jako indický místokrál zemřel a byl převezen zpět. Část Jihoafrické republiky – Natal – dle vánoc, v té době tam pluli.

Amerigo Vespucci (1454-1512, florentský mořeplavec a geograf - **Amerika**) Jako první považoval Ameriku za samostatný kontinent, podnikl také plavbu do střední a jižní Ameriky.

Vasco Núñez de Balboa (asi 1475-1519, Španěl – **Balboa, hora v Panamě**): Tvrdě získal kontrolu nad tzv. Zlatou Kastilií (dnešní Panama), zlikvidoval domorodce i konkurenty. Koncem září 1513 se přes panamské vnitrozemí dostal k zátocě sv. Michala. Za ní se rozlévalo Jižní Moře (Tichý oceán), který spatřil jako první Evropan. Roku 1517 byl za údajnou zradu popraven na Haiti po zajetí oddíly, jímž velel Pizarro.

Hernán Cortéz (1485-1547, Španěl – **zátoka a město na Kubě**): 1519-22 z Kuby dobyl říši Aztéků (dnešní Mexico), spojil se s Tlaxcalamy (indiáni), zajal aztéckého načelníka Montezumu, ten byl zabit kamenem z řad indiánů, protože plnil přání Španělů. Za nástupce Montezumu došlo již k pádu Tenochtitlánu (hl. město Aztéků, dnešní Mexico City)

Fernáo de Magalhães (asi 1480-1521, Portugalec ve španěl. službách – **Magalhaešův průliv**): jeho výprava během září 1519 – září 1522 obeplula poprvé Zemi. Na začátku 5 lodí

(Victoria, Trinidad, San Antonio, Concepción, Santiago, celkem 260 mužů), zpět jen loď Viktoira s 18 muži. Mariany nazval "ostrov zlodějů" – domorodci vše brali oslabeným námořníkům, Magalhaes zabit na ostrově Cebés (Filipíny).

Francisco Pizarro (asi 1476-1541, Španěl): 1533 dobyl říši Inků (hl. město Cuzco, vládce Atahualpa uškrcen, předtím přijal křesťanství, aby ho neupálili. Roku 1535 Lima založena Španěly jako "město králů". 1541 při spiknutí zavražděn. Od této doby známo bájně Eldorado (= říše zlata), prý v nitru jihoamerického kontinentu.

František Xaverius (1506-1552, Španěl): V rámci jezuitských misí poznávání srdce Asie v letech 1541-52. Podal první evropský popis Japonska a Japonců. Japonsko nazval "potěšení mého srdce".

Matteo Ricci (1552-1610, Ital, misionář v Pekingu): Cesty po Číně koncem 16. st. Jako první jezuita byl císařem pozván do Pekingu. Znal čínsky, oblékal se jako Číňan, hlásal křesťanství jako způsob života, ne jako jedinou pravou víru.

Juan Fernandez (1536-1604, španělský mořeplavec – **ostrov**): Ostrůvky v Pacifiku, dnes náležející Chile objevil španělský mořeplavec roku 1571, dle tradice na nich byl vysazen

Alexandr Selkirk – předloha Robinsona Crusoe. Snad mohl doplout až na Nový Zéland nebo do Austrálie.

William Baffin (1584-1622, Angličan – **Baffinův průliv**). Podnikal výpravy do S. Ameriky – hledání SZ průjezdu mezi Grónskem a Kanadou.

Antonio de Andrade (1580-1634, Portugalec, jezuita působící v Indii). Kolem roku 1625 jako první Evropan přecházel Himaláje.

Johann Grueber (1623-1680, rakouský misionář, jezuita), spolu s d'Orvillem se jako první Evropané dostali do "zakázaného" města Lhasy.

Bento de Goes (1562-1607, portugalský misionář, jezuita). Počátkem 17. st. se vydal na cestu Indií, dále přes pohoří Pamír, po hedvábné stezce do Číny.

Hernando de Soto (1496-1542, španělský konquistador): Nelítostný vrah indiánů v S. Americe, pohyboval se v oblasti kolem Mississippi, k níž jako první Evropan dorazil roku 1541.

Jacques Cartier (1491-1557, Francouz, město v **Kanadě**) a **Samuel de Champlain**: Roku 1534 ho vyslal fr. Král, aby hledal zlato v oblasti kolem řeky sv. Vavřince, kterou objevil a v tzv. "Nové Francie", přičemž k indiánům byli přátelštější než jejich předchůdci. Jeho cesty = základ fr. Pronikání do Kanady.

Martin Frobisher (1535-1594, Angličan - **Frobisherova zátoka**): Plavby poblíž S. Ameriky roku 1576 a další.

Francis Drake (asi 1540-1596, anglický korzár, posléze sir – **Drakeův průliv**): v období mezi prosincem 1577 a srpnem 1580 druhý člověk, který dokázal obeplout Zemi. Výprava měla 6 lodí, v čele Pelican (pozdější Golden Hind – Zlatá laň). Alžběta I. ho za zásluhy pasovala na rytíře.

John Davis (1547-1605, anglický pirát): Poprvé přesně zakreslil pobřeží Grónska a přilehlé oblasti. 1585 byl pověřen hledat Severozápadní průjezd, ale dosáhl jen dílčích výsledků. O Grónsku, na které narazil se domníval, že je neznámé, nazval ho "bezútěšná země", i když zahlédl i zelené louky. V létě 1592 zřejmě objevil Falklandy. Ve službách Holanďanů plul i do Orientu, ale r. 1605 padl v bojích v Malackém průlivu v bojích s japonskými piráty.

Willem Barents (+ 1597, Holanďan – **Barentsovo moře, ostrov**): V letech 1596-98 podnikl první severní cestu do Asie, podél severní Sibíře, tzv. Tatarie. Při ní ztroskotal a zahynul, ostatní posádka zachráněna.

Luis Vaéz Torres (+ 1613, Portugalec ve špaň. službách - **Toressova úžina**): Na lodi Almiranta se roku 1605 vydal k bájné "jižní zemi". 1606 proplul mezi ostrovem Nová Guinea a Austrálií, na mapách se jeho objev objevil až v 2. pol. 18. st.

Henry Hudson (+ 1611, Angličan - **Hudsonův záliv**): Na lodi Discovery se r. 1609 plavil po březích sev. Ameriky. Lod' zamrzla v "jeho" zálivu. Později vysazen se synem i přáteli za schovávání jídla a zemřel.

Robert Cavelier de la Salle (1643-1788, Francouz): 1666 se vydal do Kanady, bádá ve vnitrozemí Sev. Ameriky, oblast jezer, po Mississippi se dostal do mexického zálivu, při vzbouření zabit vlastním mužem.

Abel Janszoon Tasman (1603-1659, Holanďan - **Tasmánie**): 1642-43 plul z Batávie (dnešní Jakarta v Indonésii), objevil Tasmánii, Nový Zéland, kde domorodci snědli část posádky, Fidži atd.

Semjon Ivanovič Děžnov (asi 1605-1673, Rus – **Děžněvův mys**): Roku 1648 poprvé proplul mezi Asií a Amerikou, vybíral daň (sobolí kůži) od domorodců – tzv. jasak

William Dampier (1651-1715, anglický korzár – **Dampierovy ostrovy**): Podnikal plavby (na lodi Roebuck – srnec) do stř. Ameriky, Latinské Ameriky, Tichého oceánu, roku 1697 vydal knihu s názvem cesta kolem světa, která se stala dobovým bestsellerem. Při návratu z Indonésie ztroskotal 1701 u jižní Afriky, kde živořil s posádkou na opuštěném ostrově Ascension. Později byl souzen za mimořádně tvrdé zacházení s posádkou.

Vitus Jonassen Bering (1680-1741, Dán, pozdějiv ruských službách – **Beringův průliv, ostrov**) Plavil se poblíž Kamčatky do Beringova průlivu a po ostrovech. Dvě výpravy r. 1728 a 1741. Název zdejšího města Petropavlovsk dle Beringových lodí sv. Petr a sv. Pavel. Zemřel na kurděje na Komodorských ostrovech.

Semjon Ivanovič Čeljuskin (18. st., Rus – **Čeljuskinův mys**): V letech 1735-36 zkoumal oblast řeky Leny (na lodi Jakutsk) a oblast severní Sibíře.

Dmitrij Jakovlevič a Chariton Prokofjevič Laptěvovi (18. st., Rusové, námořníci - **moře Laptěvů**). Cesty a objevy na severní Sibíři, kolem řeky Leny aj.

Luis Antoine Bougainville (lui antuán de bugenvil, 1729-1811 – Francouz – např. **hora v Melanésii**): V letech 1766-69 plul kolem světa na lodi Boudeuse (Tvrdohlavá) – první franc. flotila, na jeho lodi se nacházela též první žena (převlečena za muže), ostrov Tahiti nazval pozemským rájem

James Cook (1728-1779, Angličan – **Cookův průliv**): Ve druhé polovině 18. st. podnikl celkem tři cesty kolem světa, první 1768-1771 – na lodi Endeavour. Během nich užíval kyselý zelí proti kurdějím. Objevil průliv mezi novozélandskými ostrovy, Velikonoční ostrovy se sochami, zkoumal Sandwichovy (Havajské) ostrovy – zde zavražděn domorodci nožem a spálen.

Jean Francois de Galaup Lapérouse (Laperus, 1741- asi 1788, Francouz – **Lapérousova úžina**): Plavil se ve vodách kolem Japonska, po něm se jmenuje úžina mezi ostrovem Hokaidó a Sachalinem, u Austrálie viděl koncem 18. st. první osídlence z VB – trestance. Neví se o konci jeho výpravy, snad ztroskotal na ostrově Vanikoro v soustr. Nové Hebridy.

George Vancouver (1757-1798, Brit - město): Na mořeplavbách Pacifikem od r. 1791 systematicky mapoval především pobřeží severní a jižní Ameriky).

Mungo Park (1771-1806, skotský lékař): Cesty po Africe, kolem řeky Niger, zabit domorodci.

Friedrich Konrad Horne Mann: První Evropan, který prošel napříč Saharou, až k Čadskému jezeru.

Hugh Clapperton (1788-1827, skotský cestovatel) : Roku 1822 podnikl cestu z Tripolisu k Čadskému jezeru, při další výpravě zemřel na žlutou zimnici.

René Auguste Caillié (ogist kajé, 1799-1838, Francouz): 1828 přešel Saharu a stal se prvním Evropanem, který se dostal s karavanou od Guinejského zálivu do stř. Afriky, města Timbaktu a zpět, musel být převlečen za Araba.

Heinrich Barth (1821-1865, německý univerzitní prof. zeměpisu): Došel k Čadskému jezeru, zjistil, že žádná řeka z něj nevytéká. Převlečen za Araba navštívil Timbaktu – královnu pouště či africký Řím.

Charles Darwin (1809-1882, angličan): Na lodi Jejího veličenstva (Beagle – Slídič) vyplul roku 1831 z Devonportu, po trase Kanárské ostrovy – Brazílie, mys Frío – La Plata - Ohňová země – Falklandy – Chile – Galapágy – Tahiti – Nový Zéland – Tasmánie – jih Afriky –

Brazílie – Kapverdy a po pěti letech návrat zpět. Pozorování shrnul v knize Přírodovědova cesta kolem světa. Na základě pozorování vzniklo základní Darwinovo dílo O původu druhů.

Gerhard Rohlfs (1831-1896, pruský konzul na Zanzibaru): V letech 1865-79 zkoumal Lybijskou poušť, psal cestopisy. Kromě Livingstona pobýval nejdéla v Africe.

Gustav Nachtigal (1834-1885, německý cestovatel): V 60.-80. letech 19. st. cestoval po stř. Africe, vydal se také do země Wadaj (hl. město Abeš).

David Livingstone (1813-1873, skotský lékař a misionář – **Livingstonovy vodopády**): Z objevitelů se v Africe zdržel nejdéle (v jižní Africe bádá a cestoval od r. 1849 až do své smrti, jako první stanul u Viktoriiniých vodopádů na Zambezi.

Henry Morton Stanley (1841-1904, waleský novinář): Do Afriky podnikl několik cest v rozmezí let 1870-89. Při jedné z nich se setkal se s Livingstonem v Udžiži, blízko jezera Tanganjiky.

Emil Holub (1847-1902, český lékař a cestovatel): Inspirován Livingstonem cestoval a bádá v jižní Africe.

Robert ó Hara Burke (1821-1861, Ir): roku 1860/61 s Williamem Willsem uskutečnil první přechod Austrálie od jihu k severu, při cestě zpět zemřel v poušti hladem, č. 2 v pořadí Skot John Mc Dovall Stuart.

Lewis (1774-1809) a **Clark** (američtí cestovatelé). V letech 1803-6 podnikli cesty po SZ Americe, měli s sebou průvodkyni Sacagaweu – Ptačí ženu z kmene Šošonů.

Nikolaj Nikolajevič Miklucho Maklaj (1846-1888, Rus): Na lodi Vítěz se plavil na Novou Guineu zkoumat Papuánce, sepsal papuánský slovník a podařil se mu výzkum populací na nízkém vývojovém stupni.

Edward John Eyre (1815-1901, anglický chovatel dobytka – **Eyreovo jezero**): Od roku 1839 podnikal výpravy jižní Austrálií, pouštními oblastmi na Západ, kolem solných jezer atd.

John Franklin (1786-1847, britský mořeplavec a polární badatel – **Franklinova zátoka**): Po předchozích cestách po moři i souši se vydal r. 1845 na sever pátrat po SZ průjezdu, jeho

výprava však zamrzla a námořníci dvou lodí podlehli kurdějím, hladu a zimě. Jednalo se o největší katastrofu z polárních výzkumů (129 mrtvých mužů).

Nikolaj Michajlovič Prževalskij (1839 - 1888, ruský přírodovědec a cestovatel): Má velké zásluhy na poznání nitra Asie (Tibet, Čína, Mongolsko), kde podnikl řadu expedic v 60.-80. letech 19. století.

Adolf Erik Nordenskjöld (1832-1901, Fin): Na své lodi Vega se v letech 1878-9 dostal k nejsevernějšímu mysu – Čeljuskinovu, jako první proplul tzv. severní mořskou cestou, zpět se dostal přes Indický oceán.

George Washington de Long (1844-1881, USA): Nejdříve hledal Nordenskjölda, roku 1879 – 1881 se snažil na lodi Jeannette dosáhnout severní pól, ale ztroskotal a umrzl (zápisky z deníku – např. čaj z vrbového listí a dvě staré boty).

Sven Hedin (1865-1952, Švéd): Téměř celý život zasvětil poznávání srdce Asie – především Tibetu, Transhimaláje, ale také pouště Gobi atd.

Fridtjof Nansen (1861-1930, Nor – **Nansenův záliv**): Na lodi Fram (Vpřed) se v letech 1893-96 plavil neúspěšně k Severnímu pólu. Nansena a Johansena zachránila loď VB – Jacksonova výprava, Fram je dnes v muzeu v Oslo.

Alois Musil (1868-1944, moravský orientalista). 1898 objevil v jordánské poušti zámeček Kusejr Amra s figurálními kresbami z 8. století.

Robert Edwin Peary (1856-1920, USA – **osrov, kanál**). Po vícero pokusech roku 1909 dobyl Severní pól s černým sluhou a eskymáky. Spor o prvenství s F.A. Cookem.

James Clarke Ross (1800-1862, VB – **Rossovo moře**): Roku 1839 a v následujícím období bádál v Antarktidě, předtím i v Arktidě.

Ernest Henry Shackleton (šekln, 1874-1922, Brit – **Shackletonovy hory, ledovec**): Přistál ve "Velrybí zátocě", v letech 1909 - 1917 se opakovaně pokusil dobýt Jižní pól, ale marně, pak alespoň obeplout Antartidu.

Roald Amundsen (1872-1928, norský polární badatel – **Amundsenovo moře, záliv, ledovec**): Bádál v oblasti Severního pólu. Roku 1911 jako první dobyl Jižní pól, tažen psím spřežením. V letech 1903-6 na malé, 21 m dlouhé lodi Gjøa, se šestičlennou posádkou se za spolupráce eskymáků (Inuitů) dostal až k Beringovu průlivu.

Robert Falcon Scott (1868-1912, VB – **Scottův ostro, ledovec**): Soupeřil s Amundsenem o dobytí Jižního pólu. Měl motorové saně a poníky, přistál ale dál od pólu na lodi Terra Nova, a při zpáteční cestě z pólu kam došel druhý umrzl.

Umberto Nobile (1885-1978, Ital): Na vzducholodích Norge (1926) a Italia (1928) velel výpravám do polárních arktických oblastí. Italia (na palubě s čs. vědcem Františkem Běhounkem) ztroskotala po dobytí severního pólu, le její posádka byla za dramatických okolností zachráněna.

Vivian Fuchs (nar. 1908, Brit): Uskutečnil první přechod Antarktidy od Wedelova moře k Rossovu moři, na pásovém vozidle Snowcat a saních tažených psy.

Edmund Hillary (1916, Nový Zéland): První člověk na nejvyšší hoře světa. "Zdálo se, že jdeme celou věčnost. Už jsme byli unaveni a pohybovali jsme se dost pomalu. V dálce jsem zahlédl pustou náhorní plošinu Tibetu. Podíval jsem se vpravo nahoru a tam byla zakulacená sněhová kopule. To je určitě vrchol! Byli jsme teď blízko u sebe, protože Tenzing přitáhl průvěs lana. Pokračoval jsem ve vysekávání stupů směrem vzhůru. Chvilí poté jsem se dostal na poněkud rovnou sněhovou plochu a kolem dokola nebylo nic než prázdný prostor. Tenzing se ke mně rychle připojil a oba jsme se s údivem rozhlíželi kolem sebe. Ke své obrovské spokojenosti jsme si uvědomovali, že jsme se dostali na vrchol světa." 23. Května 1953 v 11.30 místního času - stanul Hillary a šerpa Tenzing Norkay na "třetím pólu".

LITERATURA:

Prameny:

- Běhounek, František: *Trosečníci polárního moře*. Praha, Albatros 1989.
- Brechensbauer, J. (ed.): *Kolumbův lodní deník*. Praha 1942.
- Cook, James: *Cesta kolem světa*. Praha 1982.
- Dostál, Josef (ed.): *Cesty do Svaté země*. Praha 1948.
- Hrbánek R. – Mathesius, B. (edd.): *Ve službách Jiříka krále. Deníky panoše Jaroslava a Václava Šaška z Bírškova*. Praha 1940.
- Jemelka, J. (ed.): *Cesty Kryštofa Kolumba. Deníky, listy, dokumenty*. Praha 1958.
- Lesný, V. (ed.): *Putování ruského kupce Afanasije Nikitina přes tři moře v 15. století do Indie*. Praha 1951.
- Staden, Hans: *Dvě cesty do Brazílie*. Praha, Orbis 1957.

Encyklopedie:

- Bradnová, Hana: *Cestovatelé, objevitelé, mořeplavci*. Praha, Encyklopedický dům 1997.
- Hanbury – Tenison, Robin: *Sedmdesát velkých výprav, jež změnily svět*. Bratislava, Slovart 2007.
- Hrbek, Ivan: *ABC cestovatelů, mořeplavců a objevitelů*. Praha, Panorama 1979.
- Křivský, Petr: *Slavní mořeplavci*. Havlíčkův Brod, Fragment 1999.
- Martínek, Jiří – Martínek, Miloslav: *Kdo byl kdo. Světoví cestovatelé a mořeplavci*. Praha, Libri 2003.
- Martínek, Jiří – Martínek, Miloslav: *Kdo byl kdo. Naši cestovatelé a geografové*. Praha, Libri 1998.
- Pollard, Michael: *100 největších objevů*. Praha, Kolumbus 1999.
- Riffenburgh, Bean: *Objevitelé nových světů. Hrdinské výpravy největších cestovatelů*. 2007.

Výběry, tematická zaměření:

- Čukovskij, Nikolaj Kornejevič: *Pod plachtami kolem světa*. Praha, Albatros 1977.

- Horák, B.: *Dějiny zeměpisu II. Doba velkých objevů*. Praha 1958.
- Janáček, Josef: *Staletí zámořských objevů*. Praha, Orbis 1959.
- Jürgens, Hans Peter: *Všechny lodě plují k břehům*. Praha, Olympia 1981.
- Klučina, Petr: *Lodě veslové a plachetní. Historický obrazový atlas*. Praha, Paseka 2000 .
- Kovařík, Jiří: *Korzáři krále slunce*.
- Kratochvíl, Miloš, V.: *Objevitelé a dobyvatelé*. Praha, Albatros 1972.
- Křivský, Petr – Skřivan, Aleš: *Do nitra kontinentů*. Praha, Mladá Fronta 1988.
- Kubíková, Jiřina: *Křesťanská misie v 16.-18. století*. Brno 2001.
- Novaresio, Paolo: *Cesty do neznáma*. Praha, Rebo Productions 1996.
- Patočka, Václav: *Válečníci. Pod plachtami korábů II. Od první plavby kolem světa do nástupu páry*. Praha, Naše vojsko 1993.
- Reid, Struan: *Cesty hedvábí a koření. Výpravy po moři*. Praha 1993.
- Skřivan, A. – Křivský, P.: *Moře, objevy, staletí*. Praha 1980.
- Schreiber, Hermann: *Mořeplavci, cestovatelé, objevitelé*. Praha, Olympia 1974.
- Strathern, Paul: *Cesty hedvábí a koření. Výpravy po souši*. Praha 1993.
- Vodák, J.B.: *Příběhy sedmi moří*. Praha, Nakladatelství dopravy 1990.

Atlasy:

- Atlas objevů*. Praha, Knižní klub a Balios 1998.
- Obrazový atlas objevů*. Bratislava, Slovart 1994.

Jednotlivé osobnosti:

- Alois Musil. Život a dílo vynikajícího českého vědce a cestovatele*. Brno 1969.
- Janáček, Josef: *Čtyři plavby Kryštofa Kolumba*. Praha, Panorama 1992.
- Klíma, Jan: *Zámořské objevy. Vasco de Gama a jeho svět*. Praha, Libri 2006.
- Konkolski, Richard: *Dobrodružství křtěné mořem. Příběhy prvního československého osamělého mořeplavce*. Praha, Olympia 1981.
- de Lollis, Cesare: *Život Kryštofa Kolumba*. Praha, Melantrich 1992.
- Ottmar, František: *Africký cestovatel dr. Emil Holub a rodné Holice*. 1947.

Wilson, Derek: *Pirátova plavba kolem světa*. Praha, Kolumbus 1986.

Wotte, Herbert: *Magellanova cesta kolem světa*. Praha, Albatros 1986.

Články v časopisech, sbornících (hlavně Historický obzor):

Opatrný, Josef: *První plavba kolem světa*. Historický obzor, č. X/1994, s. 218-223.

Pro děti:

Černý, Jiří – Urban, Ervín: *Obrázky z dějin zeměpisných objevů*. Praha, Albatros 1992.

Dobývání nových světů. Praha, Gemini 1993.

Place, Francois: *Knihy o mořeplavcích. Objevování světa 2*. Praha, Albatros 1995.

Platt, Richard: *Piráti*. Praha, Fortuna Print 1996.

Rootes, David: *Objevování polárních krajů*. Bratislava, Ina 1996.

Mapy:

The explorers. National Geographic, februar 1998.

Filmy:

1492: Dobytí ráje.

Kryštof Kolumbus.

Mise

Shackelton I, II

CESTOVATELÉ:

